

معاونت حقوقی رئیس جمهور

شماره: ۱۷۹۱۶۲ / ۵۷۸۹۷/

تاریخ: ۱۴۰۴/۱۰/۲۴

ساعت: ۰۸:۲۳

طبقه بندی:

فوریت: خیلی فوری

بسمه تعالی

جناب آقای رضایی

معاون محترم حقوقی، امور مجلس و استان های وزارت راه و شهرسازی

با سلام و احترام؛

تصویر دادنامه شماره ۱۴۰۴۳۱۳۹۰۰۰۲۶۰۴۰۷۴ مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۰۸ هیئت تخصصی شهرسازی، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان عدالت اداری، مبنی بر «قابل ابطال نبودن بند (۵) جزء «ب» ماده (۹۱) آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان (موضوع بند (۱۷) تصویب نامه اصلاحی شماره ۱۶۰۲۷۷/ت/۵۲۶۶۰-ه مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۰۵ هیئت وزیران - راجع به برخی مصادیق تخلفات انضباطی)» به دلیل احراز عدم مغایرت بند یادشده با قوانین و مقررات مورد استناد شاکی و رعایت حدود اختیارات در وضع مقرر به استناد بند «ب» ماده (۸۴) قانون دیوان عدالت اداری اصلاحی ۱۴۰۲، با تصریح به ملاک عمل بودن رأی صادره پس از قطعیت در رسیدگی های آتی مراجع قضایی و اداری وفق ماده (۹۳) قانون یادشده، به پیوست ارسال می گردد.

مرضیه تقی زاده

رئیس امور تنظیم لوایح و تصویب نامه ها
و دفاع از مصوبات دولت

بسمه تعالی

دیوان عدالت اداری

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست
دیوان عدالت اداری

شماره ابلاغیه : 140431100008333438

شماره پرونده : 140431920000596149

شماره بایگانی پرونده : 0400121

تاریخ تنظیم : 1404/10/08

ابلاغ الکترونیکی

نام نهاد ریاست جمهوری

شناسه ملی: 14002770452

نوع ابلاغیه: ابلاغ دادنامه/قرارنهایی/تصمیم نهایی

متن ابلاغیه:

به پیوست يك نسخه دادنامه به شماره 140431390002604074 به حضور ارسال مي گردد.
لازم به ذکر است براي مشاهده روند کار پرونده با مراجعه به نشانی my.adliran.ir از گزینه «اطلاع رسانی پرونده» مي توانید استفاده نماييد.

- ابلاغیه در تاریخ 1404/10/14 به سامانه ابلاغ ارسال گردید.

ورود به دبیرخانه معاونت حقوقی

۱۷۲۸۴۷

شماره ثبت:

۱۴۰۴/۱۰/۱۴

تاریخ:

نشانی: تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبري - نبش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری

«فَلَا تَتَّبِعُوا آلَهُوَيَ أَنْ تَغْدُلُوا»

دیوان عدالت اداری

شماره دادنامه : 140431390002604074
تاریخ تنظیم : 1404/10/08
شماره پرونده : 140431920000596149
شماره بایگانی شعبه : 0400121

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان
عدالت اداری

دادنامه

* شاکی: آقای علی سقاعخرم شاهی

* طرف شکایت: نهاد ریاست جمهوری

* موضوع شکایت و خواسته: ابطال بند 5 الحاقی ذیل قسمت (ب) ماده 91 آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موضوع تصویب نامه شماره 160277/ت52660-ه مورخ 1394/12/5 هیات وزیران

* شاکی دادخواستی به طرفیت نهاد ریاست جمهوری و به خواسته ابطال بند 5 الحاقی ذیل قسمت (ب) ماده 91 آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موضوع تصویب نامه شماره 160277/ت52660-ه مورخ 1394/12/5 هیات وزیران به دیوان عدالت اداری تقدیم کرده که به هیات عمومی ارجاع شده است. متن مقرر در مورد شکایت به قرار زیر می باشد:

"اصلاح آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موضوع تصویب نامه شماره 160277/ت52660-ه مورخ 1394/12/5 هیات وزیران

17 - ماده (91) به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده 91- تخلفات انتظامی موضوع قانون شامل تخلفات حرفه ای و تخلفات انضباطی زیر است و انجام آنها توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی عضو سازمان نظام مهندسی یا نظام کاردانی ساختمان، مستوجب محکومیت به مجازات های انتظامی در محدوده حداقل و حداکثرهای ذکر شده برای ارتکاب هر یک می باشد که متناسب با نوع، درجه اهمیت و آثار تخلف و حسن و سوء سابقه متخلف و درجه تجری وی به هنگام تخلف از حیث قصد، آگاهی، بی پروایی و بی مبالاتی تعیین و مورد صدور حکم قرار می گیرد:

.....

ب - تخلفات انضباطی:

.....

5 - انجام اقداماتی که موجب ایجاد اخلال در انجام وظایف قانونی و جاری سازمان نظام مهندسی ساختمان و ارکان آن شود یا نامه پراکنی یا سخنرانی که موجب اتهام، وهن و لطمه به حیثیت سایر مهندسان شود، به مجازات انتظامی از درجه دو تا درجه چهار."

* دلایل شاکی برای ابطال مقرر در مورد شکایت :

1- قانونگذار صراحتاً تخلفات را در قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب 1374 تعیین و احصا کرده است:

الف - مطابق ماده 32 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، موارد تخلف مشخصاً به شرح ذیل احصاء شده است:

تصویر برابر با اصل است.

نشانی: تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبري - نبش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری

شماره دادنامه : 140431390002604074
تاریخ تنظیم : 1404/10/08
شماره پرونده : 140431920000596149
شماره بایگانی شعبه : 0400121

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان
عدالت اداری

دادنامه

- اشتغال به حرفه بدون داشتن مدرک صلاحیت؛
- فعالیت خارج از حدود صلاحیت؛
- تأسیس دفتر خدمات فنی بدون صلاحیت؛
- همزمانی ارائه خدمات با مسئولیت نظارت بر همان پروژه.

ب- در ماده 34 همان قانون، صرفاً عدم رعایت مقررات ملی ساختمان و ضوابط شهرسازی به عنوان «تخلف از قانون» معرفی شده است.

ج - در ماده 40 همان قانون، صرفاً متخلفان از مواد 32 و 34 را مشمول پیگیری در شورای انتظامی علاوه بر مجازات جزائی دانسته است.

در نتیجه قانونگذار صرفاً این موارد شمرده شده را به عنوان تخلف قانونی به رسمیت شناخته است و هیچگونه اختیار یا اجازه‌ای جهت توسعه دایره تخلفات به سایر مراجع نداده و روشن است که قانونگذار اراده‌ای بر واگذاری تعیین تخلف به آیین نامه اجرایی نداشته است.

2- حدود اختیارات آیین‌نامه اجرایی در این زمینه به صراحت در متن قانون مشخص شده:

بر اساس قسمت پایانی ماده 17 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب 1374، صرفاً موارد ذیل به آیین‌نامه اجرایی واگذار شده است:

- نحوه رسیدگی به تخلفات و طرز تعقیب و فرآیند دادرسی انتظامی (تنظیم آیین دادرسی شورای انتظامی)؛
- تعیین مجازات‌های انضباطی (و نه تعیین مصادیق تخلف)؛
- موارد قابل تجدیدنظر در شوراهای انتظامی.

3- مغایرت با اصول قانون اساسی و اصول حقوقی

• اصول 36 و 71 و 85 قانون اساسی : تقنین و تعیین جرم و تخلف صرفاً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است.

• اصل حاکمیت قانون (اصل عدم اختیار بدون قانون) : دولت و مقامات اجرایی صرفاً مجاز به انجام اقداماتی هستند که به موجب قانون صریح، مأذون شده باشند.

4- مفاد مندرج در بند (5) بخش «ب» ماده 91 آیین‌نامه مذکور، که شامل «اخلال در وظایف قانونی جاری سازمان و ارکان آن» و نیز «نامه‌پراکنی و سخنرانی» می‌باشد، صراحتاً با تخلفات احصاء شده در مواد 32 و 34 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مغایرت دارد و این عناوین نه تنها فاقد تعریف و مصداق روشن بوده و از ابهام جدی برخوردارند، بلکه احراز آن‌ها نیز در مقام عمل متعذر یا غیرقابل تصور است. هرگونه تخلف‌انگاری جدید و اعمال ضمانت اجرایی انتظامی نسبت به آن، بدون حکم صریح و روشن قانونگذار، خلاف اصل قانونی بودن جرم و مجازات بوده و از این حیث نیز فاقد

تصویر برابر با اصل است.

شماره دادنامه : 140431390002604074
تاریخ تنظیم : 1404/10/08
شماره پرونده : 140431920000596149
شماره بایگانی شعبه : 0400121

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان
عدالت اداری

دادنامه

اعتبار و وجاهت قانونی می باشد.

لذا بند مورد اعتراض از ماده 91 آیین نامه اجرایی که اقدام به تعیین مصادیق جدیدی از تخلف نموده با توجه به موارد فوق الذکر فاقد وجاهت قانونی بوده و مغایر با اصول مسلم حقوقی و قانون اساسی می باشد و خارج از حدود اختیارات مرجع تصویب کننده (هیأت وزیران) تلقی می گردد و مستنداً به ماده 12 قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، صدور حکم بر ابطال بند مذکور از تاریخ تصویب عالی مورد استدعاست.

*خلاصه مدافعات طرف شکایت :

در پاسخ به شکایت مطروحه، نهاد ریاست جمهوری به موجب لایحه شماره 119604/57897 مورخ 1404/7/23 توضیح داده است که:

1. در ماده (1) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، نظام مزبور اعم از قانون و شامل «مقررات، آیین نامه ها، استانداردها و تشکلهای مهندسی، حرفه ای و صنفی که در جهت رسیدن به اهداف منظور در این قانون تدوین و به مورد اجرا گذاشته می شود»، تعریف شده و در ماده (2) به اهداف این قانون همچون «تنسيق امور مربوط به مشاغل و حرفه های فنی و مهندسی در بخش های ساختمان و شهرسازی»، «تأمین موجبات رشد و اعتلای مهندسی در کشور» اشاره گردیده و در ماده (3) نیز هدف از تشکیل سازمان نظام مهندسی ساختمان، «تأمین مشارکت هرچه وسیع تر مهندسان در انتظام امور حرفه ای خود و تحقق اهداف این قانون در سطح کشور» بیان شده است.

2. با توجه به مقررات فوق، در ماده (5) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، قانونگذار از «شورای انتظامی نظام مهندسی» به عنوان یکی از ارکان سازمان نظام مهندسی ساختمان یاد نموده و در ماده (17) ضمن بیان نحوه تشکیل آن، مقرر داشته است: «رسیدگی بدوی به شکایات اشخاص حقیقی و حقوقی در خصوص تخلفات حرفه ای و انضباطی و انتظامی مهندسان و کاردان های فنی به عهده شورای یادشده است. چگونگی رسیدگی به تخلفات و طرز تعقیب و تعیین مجازات های انضباطی و موارد قابل تجدیدنظر در شورای انتظامی نظام مهندسی در آیین نامه اجرایی تعیین می شود.»

3. در مواد (32) و (34) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، قانونگذار به بیان مصادیق و مواردی از «تخلف از قانون» پرداخته است؛ لکن موارد مندرج در این مواد، در مقام بیان مصادیق «تخلفات حرفه ای و انضباطی و انتظامی» که ناظر بر مقررات و استانداردهای حرفه ای و صنفی و در راستای «تنسيق امور مربوط به مشاغل و حرفه های فنی و مهندسی در بخش های ساختمان و شهرسازی»، «تأمین موجبات رشد و اعتلای مهندسی در کشور» موضوعیت پیدا می کنند، نبوده است. بر همین اساس و با توجه به اینکه در ماده (17) قانون مقرر شده که «چگونگی رسیدگی به تخلفات و طرز تعقیب و تعیین مجازات های انضباطی و موارد قابل تجدیدنظر در شورای انتظامی نظام مهندسی در آیین نامه اجرایی تعیین می شود»، هیئت عمومی دیوان به موجب بند (ه) دادنامه شماره (508) مورخ 1386/7/8 مقرر داشته است: «نظر به اینکه مقررات ماده 90 تا 101 در باب تبیین انواع تخلفات و شیوه رسیدگی و تعیین مجازات متخلفین از مقررات فوق الذکر متکی به اذن صریح قانونگذار است، بنابراین مغایرتی با قانون ندارد و خارج از حدود اختیارات در وضع مقررات دولتی نمی باشد.»

4. شایان ذکر است هیئت عمومی دیوان در دادنامه های شماره (2914)، (2915) و (2916) مورخ 1400/11/5 نیز متعرض قانونی بودن تعیین «بی توجهی به مفاد شیوه نامه ها، بخشنامه ها، اطلاعیه ها و اخطار نامه های قانونی و مانند آنها که

شماره دادنامه : 140431390002604074
تاریخ تنظیم : 1404/10/08
شماره پرونده : 140431920000596149
شماره بایگانی شعبه : 0400121

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان
عدالت اداری

دادنامه

از سوی مراجع ذیربط قانونی ابلاغ شده و مخاطبان مکلف به رعایت آنها بوده‌اند» به عنوان یکی از «مصادیق تخلفات انضباطی» به موجب جزء (6) بند (ب) ماده (91) آیین‌نامه مورد شکایت نشده است.

بنا به مراتب فوق و با تأکید بر اینکه حسب مفاد دادنامه شماره (508) مورخ 1386/7/8 هیات عمومی دیوان، ادعای شاکه مبنی بر مغایرت مقررہ معترض‌عنه با اصول (36)، (71) و (85) قانون اساسی وارد نیست، صدور رأی شایسته دایر بر رد شکایت مطروحه مورد تقاضاست.

* پرونده شماره هـ ت/0400121 مبنی بر درخواست ابطال بند 5 الحاقی ذیل قسمت (ب) ماده 91 آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موضوع تصویب نامه شماره 160277/ت/52660 هـ مورخ 1394/12/5 هیات وزیران در جلسه مورخ 1404/9/30 هیات تخصصی شهرسازی، منابع طبیعی و محیط زیست مورد رسیدگی قرار گرفت و اعضای محترم هیات با اکثریت قریب به اتفاق به شرح ذیل اعلام نظر نمودند:

«رای هیات تخصصی شهرسازی، منابع طبیعی و محیط زیست»

1- بر اساس ماده 17 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب 1374 مقرر گردیده: «هر سازمان دارای یک شورای انتظامی متشکل از یک نفر حقوقدان به معرفی رئیس دادگستری استان و دو تا چهار نفر مهندس خوشنام که به معرفی هیات مدیره و با حکم شورای مرکزی سازمان نظام مهندسان ساختمان برای مدت سه سال منصوب می‌شوند خواهد بود و انتخاب مجدد آنان بلامانع است. رسیدگی بدوی به شکایات اشخاص حقیقی و حقوقی در خصوص تخلفات حرفه‌ای و انضباطی و انتظامی مهندسان و کاردان های فنی به عهده شورای یاد شده است. چگونگی رسیدگی به تخلفات و طرز تعقیب و تعیین مجازات‌های انضباطی و موارد قابل تجدیدنظر در شورای انتظامی نظام مهندسی در آئین‌نامه اجرائی تعیین می‌شود.»، لذا بر اساس این ماده تعیین چگونگی رسیدگی به تخلفات و طرز تعقیب و تعیین مجازات‌های انضباطی و موارد قابل تجدیدنظر به موجب آیین‌نامه اجرایی مصوب هیات وزیران صورت خواهد گرفت.

2- بر اساس ماده 32 قانون مذکور نیز مقرر گردیده: «اخذ پروانه کسب و پیشه در محل‌ها و امور موضوع ماده (4) این قانون موکول به داشتن مدارک صلاحیت حرفه‌ای خواهد بود. در محل‌های یاد شده اقدام به امور زیر تخلف از قانون محسوب می‌شود:

الف - مداخله اشخاص حقیقی و حقوقی فاقد مدرک صلاحیت در امور فنی که اشتغال به آن مستلزم داشتن مدرک صلاحیت است.

ب - اشتغال به امور فنی خارج از حدود صلاحیت مندرج در مدرک صلاحیت.

ج - تأسیس هر گونه مؤسسه، دفتر یا محل کسب و پیشه برای انجام خدمات فنی بدون داشتن مدرک صلاحیت مربوط.

د - ارائه خدمات مهندسی طراحی، اجرا و نظارت توسط اشخاص حقیقی و حقوقی که مسوولیت بررسی یا تایید نقشه و

تصویر برابر با اصل است.

نشانی: تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبري - نبش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری

«فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدُوا»

دیوان عدالت اداری

شماره دادنامه : 140431390002604074

تاریخ تنظیم : 1404/10/08

شماره پرونده : 140431920000596149

شماره بایگانی شعبه : 0400121

هیات تخصصی شهرسازی ، منابع طبیعی و محیط زیست دیوان
عدالت اداری

دادنامه

یا امور مربوط به کنترل ساختمان آن پروژه را نیز بر عهده دارند.»، لذا مفاد این ماده در مقام احصای تخلفات انضباطی مهندسان دارای پروانه اشتغال نبود بلکه در مقام جرم انگاری مداخله اشخاص حقیقی و حقوقی بدون کسب صلاحیت های حرفه ای در امور مربوط به ساخت و ساز بنا است. بر این اساس به موجب ماده 40 این قانون اصلاحی مصوب سال 1403 نیز مقرر گردیده: «متخلفان از مواد 32 و 34 و تبصره آن توسط مراجع قضائی حسب مورد به پرداخت جزای نقدی از 18/300/000 تا 200/000/000 ریال محکوم می شوند. پرداخت جزای نقدی مانع از پیگیری انتظامی نخواهد بود.»

بنابه مراتب مذکور بند 5 الحاقی ذیل قسمت (ب) ماده 91 آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان موضوع تصویب نامه شماره 160277/ت52660 هـ مورخ 1394/12/5 هیات وزیران با استفاده از اختیارات ماده 17 قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب 1374 و در راستای اجرای مواد 32 و 40 قانون مذکور به تصویب رسیده و مغایرتی با قوانین و مقررات مورد استناد شاکی نداشته و خارج از حدود صلاحیت مرجع وضع آن نبوده و قابل ابطال نمی باشد. این رای به استناد بند (ب) ماده 84 قانون دیوان عدالت اداری اصلاحی مصوب 1402 ظرف مهلت بیست روز از تاریخ صدور از جانب رییس محترم دیوان عدالت اداری یا 10 نفر از قضات محترم دیوان عدالت اداری قابل اعتراض است. همچنین این رای به استناد ماده 93 قانون مذکور پس از قطعیت در رسیدگی و تصمیم گیری های آتی مراجع قضایی و اداری، معتبر و ملاک عمل خواهد بود.

شهریار قلعه

رئیس هیات تخصصی شهرسازی، منابع طبیعی و محیط زیست

دیوان عدالت اداری

امضای صادر کننده

تصویر برابر با اصل است.

نشانی: تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبري - نیش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری